

NICULESCU

Limba Română

**Ion Popa
Marinela Popa
Laura Neacșu
Mirela Tanc**

- GRAMATICĂ
- FONETICĂ
- VOCABULAR
- ORTOGRAFIE
ȘI ORTOEPIE

Ediție revizuită,
în conformitate
cu DOOM3

Despre carte

Lucrarea de față cuprinde atât noțiunile de fonetică și de vocabular, cât și pe cele de gramatică (morfologie și sintaxă) și se adresează elevilor de gimnaziu, celor din cursul liceal, precum și viitorilor candidați la examenele de evaluare, de bacalaureat și de admitere în învățământul postliceal și universitar. Volumul a fost conceput pe baza programelor școlare și a manualelor aflate în vigoare, având, totodată, în vedere și programele examenelor menționate anterior. Caracterul practic al lucrării constă în faptul că *după abordarea unor noțiuni teoretice sistematizate în fișe recapitulative, au fost incluse exerciții de tipuri diferite, urmate de soluțiile lor*. Datorită modului de prezentare a noțiunilor teoretice și diversității exercițiilor, credem că *lucrarea poate fi folosită eficient și de cadrele didactice în lecțiile de dobândire a cunoștințelor și în cele de recapitulare, sistematizare și consolidare*.

Despre autori

Ion Popa (1945-2020) a fost profesor de limba și literatura română. A publicat lucrările: *Limba română – Subiecte date la examenele de admitere în licee și școli profesionale în perioada 1972-1993. Rezolvări integrale și îndrumări*, Editura Didactică și Pedagogică, 1993 (împreună cu conf. dr. Dumitru Ivănuș) și *Îndrumător de limba română*, Ed. Eurobit, Timișoara, 1994 (împreună cu conf. dr. Dumitru Ivănuș). Este și autorul manualelor preparatoare de literatură română (clasa a V-a, a VI-a, a VII-a, a VIII-a), a unor teste de limbă și literatură română, precum și al unor lucrări de fonetică, de vocabular și de gramatică, publicate la Editura Niculescu, Editura Teora și Editura Sigma. De asemenea, a publicat articole de specialitate în Tribuna învățământului și Catedra.

Marinela Popa (n. 1950) este profesor de limba și literatura română. A desfășurat și desfășoară o activitate didactică susținută, materializată în succesele meritorii ale elevilor săi la diferite examene și concursuri. De asemenea este autoare, împreună cu Ion Popa, a lucrărilor *Literatura română – manual preparator și Gramatica limbii române pentru clasele V-VIII*, precum și la celelalte lucrări apărute la Editura Niculescu între anii 1995 și 2000.

Laura Neacșu (n. 1985) este profesor de limba și literatura română, gradul I, absolventă a Facultății de Litere a Universității din București și a masteratului *Didactici ale disciplinelor filologice*, de la aceeași universitate. Este coautor la *Teste-grilă pentru admiterea la Academia de Poliție și la școlile postliceale de poliție și jandarmi*, Editura Niculescu, 2019 și *Manual de limba și literatura română pentru clasa a VI-a*, Editura Corint, 2023.

Mirela Tanc (n. 1975) este profesor de limba și literatura română, recunoscută la nivel global pentru metodele inovative de predare prin includerea ei între cei mai buni 50 de profesori din lume la Oscarul profesorilor (Global Teacher Prize 2021), decorată de președintele României cu titlul de Cavaler al Ordinului Meritul pentru Învățământ, premiată de Ministerul Educației cu titlul de „Creator de Educație” în 2019, membru al Global Advisory Board sau ambasador al mai multor organizații globale prestigioase precum: HundrED Academy, Harvard Learning Community, Pulitzer, TEDx (speaker și curator) și lista ar putea continua. A publicat numeroase articole de specialitate, a fost invitată la conferințe sau alte evenimente educaționale naționale și internaționale unde și-a împărtășit metoda de lucru cu elevii și exemplele de bune practici atât de apreciate. Pe perioada pandemiei a susținut ateliere de formare, a creat tutoriale sau alte materiale educaționale care au îmbunătățit performanțele profesorilor români, aducându-i includerea în World Book of Records STAR 2020 și invitația de a susține la EXPO 2020 DUBAI un atelier sub auspiciile UNESCO România. Pentru a-i apropia pe profesori de elevi susține cursul de #EducațieAltfel intitulat Noul Normal.

Ion Popa
Laura Neacșu

Marinela Popa
Mirela Tanc

LIMBA ROMÂNĂ

- **GRAMATICĂ**
- **FONETICĂ**
- **VOCABULAR**
- **ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE**

Ediție revizuită în conformitate cu DOOM3

NICULESCU

Referent științific de specialitate: Prof. dr. Constantin-Ciprian Nistor

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Limba română: gramatică, fonetică, vocabular, ortografie și ortoepie / Ion Popa, Marinela Popa, Laura Neacșu, Mirela Tanc. -

Ed. reviz. în conformitate cu DOOM3. - București: Editura Niculescu, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-606-38-1061-9

I. Popa, Ion

II. Popa, Marilena

III. Neacșu, Laura

IV. Tanc, Mirela

811.135.1

© Editura NICULESCU, 2025

Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România

Telefon: 021 312 97 82

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro

Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro

Comenzi telefonice: 0724 505 380

Redactor: Renata Roșu

Tehnoredactor: Șerban-Alexandru Popină

Design copertă: Carmen Lucaci

ISBN 978-606-38-1061-9

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU. Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial **OXFORD UNIVERSITY PRESS** în România.

E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

Câteva precizări

Lucrarea de față cuprinde noțiunile de gramatică (morfologie și sintaxă), de fonetică și de vocabular, de ortografie și de ortoepie, tratând toate problemele cuprinse în actualele programe și manuale alternative de gimnaziu și de liceu – în special pentru clasele cu profil filologic sau/și profil vocațional. Astfel, *sunt incluse toate tipurile de circumstanțiale și subordonatele corespunzătoare acestora, predicativul suplimentar și subordonata predicativă suplimentară, anacolutul, tautologia* etc. La partea de fonetică s-a realizat o clasificare mai amănunțită a sunetelor, iar la vocabular au fost incluse noțiunile referitoare la stilurile funcționale și la calitățile stilului.

Cartea se adresează, în primul rând, *elevilor de gimnaziu și de liceu*, dorindu-se a fi un *instrument util de lucru, de muncă independentă, atât în vederea pregătirii lecțiilor curente de la clasă, cât și în vederea examenelor de evaluare națională, de admitere în liceu (acolo unde se vor organiza), de bacalaureat și de admitere în învățământul superior*, deoarece acoperă și materia care figurează în bibliografia pentru examenele menționate. De asemenea, lucrarea se adresează și absolvenților facultăților de litere care se prezintă la examenul pentru titularizare în învățământul preuniversitar, dorind să îmbrățișeze cariera didactică.

Noțiunile teoretice au fost sistematizate, vizând notele defnitorii ale fiecărei părți de vorbire și de propoziție, ale fiecărei propoziții subordonate, ale tuturor noțiunilor de fonetică și de vocabular, iar caracterul practic al lucrării constă în faptul că, după abordarea problemelor teoretice, au fost incluse *exerciții de tipuri diferite urmate de soluțiile lor*. Acolo unde a fost cazul, s-au făcut observații și precizări, s-au dat unele indicații asupra modului de rezolvare a exercițiilor propuse.

Această nouă ediție a fost actualizată, în ceea ce privește regulile ortografice și ortoepice, pe baza ediției a treia a *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, apărut în anul 2021. Ele vizează atât fonetica și vocabularul, cât și toate părțile de vorbire.

Datorită modului de prezentare a noțiunilor teoretice și a diversității exercițiilor credem că *lucrarea poate fi folosită eficient și de către cadrele didactice* în procesul instructiv-educativ, în lecțiile de dobândire a cunoștințelor, precum și în cele de recapitulare, de sistematizare și de consolidare a noțiunilor și a deprinderilor dobândite. Ne exprimăm totodată convingerea că își va dovedi utilitatea în pregătirea tuturor elevilor în vederea probelor pe care le vor susține la examenele de evaluare națională, de bacalaureat și de admitere în învățământul universitar, precum și în pregătirea profesorilor care doresc să se titularizeze în învățământ.

Autorii

Partea a III-a

GRAMATICA

3.1. INTRODUCERE

A. Definiție

Gramatica este știința care studiază totalitatea regulilor referitoare la forma cuvintelor și la modificările acestora în vorbire și a celor referitoare la îmbinarea cuvintelor în propoziție și a propozițiilor în fraze.

Are două părți: **morfologia** și **sintaxa**.

B. Morfologia

Morfologia este partea gramaticii care studiază regulile referitoare la forma cuvintelor și la modificările ei în vorbire. Se ocupă cu studiul părților de vorbire.

Părțile de vorbire (10) se recunosc după ceea ce denumesc (criteriul semantic) și se împart în **două categorii**:

1. **părți de vorbire flexibile (6)** (își schimbă forma în vorbire):

- a) *substantivul* – denumește ființe, lucruri, fenomene, stări, acțiuni, însușiri, relații etc.;
- b) *articolul* – individualizează obiectul denumit de substantiv, marchează cazul acestuia, distinge valorile morfologice ale unor părți de vorbire și ajută la substantivizarea lor;
- c) *adjectivul* – indică însușirea obiectelor;
- d) *pronumele* – înlocuiește un substantiv;
- e) *numeralul* – exprimă un număr în sine, determinarea numerică a obiectelor sau ordinea lor prin numărare;
- f) *verbul* – exprimă o acțiune, o stare, existența, trebuința, necesitatea sau dorința.

– Primele cinci părți de vorbire flexibile își schimbă forma după gen, număr, persoană (pronumele) și caz, deci se declină; ele au *flexiunea nominală*.

– Ultima parte de vorbire flexibilă (verbul) își schimbă forma după construcție, mod, timp, persoană și număr, deci se conjugă; are *flexiune verbală*.

2. **părți de vorbire neflexibile (4)** (nu își schimbă forma în vorbire):

- a) *adverbul* – are ca termen regent, de obicei, un verb, dar se poate subordona și unui adjectiv, unei interjecții, unui adverb, uneori și unui substantiv, și arată, în mod obișnuit, modul, locul sau timpul acțiunii;
- b) *prepoziția* – este instrument gramatical cu rol de legătură în propoziție, unde stabilește un raport de subordonare între o parte secundară de propoziție (atribut, complement, circumstanțial, predicativ suplimentar) și cuvântul căruia i se subordonează (termenul regent);

- c) *conjuncția* – este instrument gramatical cu rol de legătură atât în propoziție, cât și în frază; în propoziție stabilește, de obicei, raport de coordonare între părți de propoziție de același fel, iar în frază coordonează, de regulă, două propoziții de același fel ori stabilește raportul de subordonare între o regentă și subordonata ei;
- d) *interjecția* – exprimă o stare sufletească, o adresare, un îndemn sau imită sunete și zgomote din natură.
- Părțile de vorbire devin părți de propoziție (au funcție sintactică) atunci când sunt incluse într-o propoziție.
- Există și unele părți de vorbire care nu au funcție sintactică:
- articolul;
  - prepoziția;
  - conjuncția;
  - unele adverbe (semiadverbe care exprimă negația, întărirea, comparația etc.);
  - unele interjecții;
  - substantivul și pronumele în cazul V, în majoritatea situațiilor;
  - pronumele personale *o* și *i* cu valoare neutră în A și în D sau în D etic.

C. Sintaxa

Sintaxa este partea gramaticii care studiază regulile îmbinării cuvintelor în propoziții și a propozițiilor în fraze.

Are **două părți**:

I. Sintaxa propoziției studiază regulile referitoare la îmbinarea cuvintelor în propoziții. Se ocupă cu studiul *părților de propoziție*, care se recunosc după întrebări și după cuvântul căruia i se subordonează (termenul regent), cu *relațiile sintactice din propoziție* și cu *felul propozițiilor independente*.

Părțile de propoziție se clasifică în:

1. părți principale de propoziție:

a) **subiectul**:

- exprimat;
- neexprimat;
- răspunde la întrebările *cine?*, *ce?* (= *cine?*), adresate predicatului;

b) **predicatul**:

- verbal – răspunde la întrebarea *ce face?* adresată subiectului;
- nominal – răspunde la întrebările *cum este?*, *ce este?*, *cine este?*, adresate subiectului;

2. părți secundare de propoziție:

a) **atributul**:

- răspunde la întrebările *care?*, *ce fel de?*, *cât?*, *câtă?*, *câți?*, *câte?*, *al* (*a*, *ai*, *ale*) *cui?*, *al cătelea?*, *a căta?*;
- se subordonează (are ca termen regent) un(ui) substantiv, un(ui) pronume sau un(ui) numeral;
- poate fi realizat prin: adjectiv; substantiv; pronume; verb; adverb; interjecție.

b) **complementul**:

- se subordonează (are ca termen regent) un(ui) verb, un(ui) adjectiv, un(ui) adverb, o (unei) interjecție sau locuțiunile (lor) corespunzătoare acestora;

- felul lui se recunoaște după înțeles și după întrebările la care răspunde:
  - complementul direct: *pe cine?, ce?*;
  - complementul indirect: *cui?*;
  - complement indirect posesiv: *cui?*
  - complement prepozițional: *împotriva cui?, grație/mulțumită/datorită cui?, pentru cine(ce)?, de cine (ce)?, cu cine (ce)?, despre cine? etc.*;
  - complementul de agent: *de cine (ce)?, de către cine (ce)?*;

c) **circumstanțialul:**

- se subordonează (are ca termen regent) un(ui) verb, un(ui) adjectiv, un(ui) adverb, o (unei) interjecție sau locuțiunile (lor) corespunzătoare acestora;
- felul lui se recunoaște după înțeles și după întrebările la care răspunde:
  - de timp: *când?, de când?, până când?, cât timp?*;
  - de loc: *unde?, de unde?, până unde?, încotro?*;
  - de mod: *cum?, în ce fel?, în ce mod?, în ce chip?, cât?, cât de?*;
  - de cauză: *din ce cauză?, din ce pricină?*;
  - de scop: *cu ce scop?, în ce scop?*;
  - condițional: *cu ce condiție?*;
  - concesiv: *în ciuda cărui fapt?*;
  - consecutiv: *care este urmarea faptului că?*;
  - instrumental: *cu cine (ce)?, prin cine(ce)?, datorită cui?, grație cui?, mulțumită cui?, cu ajutorul cui?, prin intermediul cui?, fără cine (ce)?*;
  - sociativ: *împreună cu cine (ce)?*;
  - de relație: *în ce privință?, din ce punct de vedere?, relativ la ce?*;
  - opozițional: *în loc de cine (ce)?, în loc de câți?, în locul cui?, în loc de unde?, în loc de când?*;
  - cumulativ: *(în) afară de cine (ce)?, (în) afara cui?, pe lângă cine (ce)?*;
  - de excepție: *cu ce excepție?*;

d) **predicativul suplimentar:**

- are dublă subordonare (având doi termeni regenți);
- răspunde la întrebările: *ce?, cum?*

După numărul de elemente din care sunt formate, părțile de propoziție se clasifică în:

1. părți de propoziție **simple** (exprimate printr-o singură parte de vorbire);
2. părți de propoziție **multiple** (exprimate prin mai multe părți de vorbire coordonate între ele);
3. părți de propoziție **dezvoltate** sau **complexe** (exprimate prin structuri – sintagme, grupuri de cuvinte –, care nu exclud, la rândul lor, analiza internă a construcției respective);
4. părți de propoziție **reluate** și **anticipate** (în această situație se pot afla doar subiectul, complementul direct și complementul indirect).

II. Sintaxa frazei studiază regulile îmbinării propozițiilor în frază.

Se ocupă cu **felul propozițiilor din frază** și cu **relațiile sintactice dintre acestea**.

Propozițiile din frază se clasifică în:

1. **propoziții principale** (nu depind de înțelesul altor propoziții din frază);
2. **propoziții secundare** (subordonate) (depind de înțelesul altor propoziții din frază și răspund cu ajutorul unei întrebări adresate unui cuvânt – termen regent – din altă propoziție numită regentă).

D. Legătura dintre cele două părți ale gramaticii

Cele două părți ale gramaticii se află într-o strânsă legătură, manifestată sub următoarele aspecte:

- părțile de vorbire devin părți de propoziție numai atunci când sunt introduse într-o propoziție, unde intră în relație cu alte părți ale acesteia;
- sintaxa se folosește de modificările formei cuvintelor pentru a le îmbina între ele;
- felul părților de propoziție se recunoaște după valoarea morfologică a termenului regent și ele se exprimă prin părți de vorbire;
- morfologia influențează sintaxa în cazul în care subiectul este inclus și se servește de aceasta atunci când flexiunea se realizează și prin mijloace analitice (îmbinări de cuvinte);
- unele dintre părțile de vorbire (prepozițiile și conjuncțiile) ajută la exprimarea raporturilor sintactice din propoziție sau din frază.

EXERCIȚII

1. Precizați felul părților de vorbire din propozițiile de mai jos:

a) Buturuga mică răstoarnă carul mare. (*Proverb*)

b) „După trei săptămâni, i-au ieșit niște pui drăguți, nu goi ca puii de vrabie [...]”
(I.Al. Brătescu-Voinești, *Puiul*)

c) „Odată, ieșind de la școală, apucasem drumul spre casă.” (Ion Ghica, *Nicu Bălcescu*)

d) „Peste câmpie și peste râu se așternu apoi [...] liniștea dimineții de august.” (D.R. Popescu, *Senin de august*)

2. Indicați felul părților de propoziție din enunțurile de la exercițiul anterior.

3. Alcătuiți două propoziții care să conțină atât părți principale, cât și părți secundare.

4. Indicați felul părților de propoziție din exemplele formulate de voi și arătați prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

5. Precizați ce sunt, ca unități sintactice, enunțurile de mai jos (propoziții sau fraze):

a) „Voi revedeți câmpia iară

Și cuiburile voastre-n crâng!”

(G. Coșbuc, *Vestitorii primăverii!*)

b) „Peste-a nopții feerie

Se ridică mândra lună,

Totu-i vis și armonie... [...]”

(M. Eminescu, *Somnoroase păsărele*)

- c) „Cântecul ce-ades ți-l cânt
Când te-adorm în fapt de seară,
Puiule, e-un cântec sfânt,
Vechi și simplu de la țară.”

(Șt.O. Iosif, *Cântec sfânt*)

- d) Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște. (*Proverb*)

6. Indicați numărul propozițiilor din frazele conținute de textele de la exercițiul anterior.

7. Precizați felul propozițiilor – principale sau secundare (subordonate) –, din frazele stabilite.

SOLUȚIILE EXERCIȚIILOR

1. a) *buturuga* = substantiv; *mică* = adjectiv; *răstoarnă* = verb; *carul* = substantiv; *mare* = adjectiv.

b) *după* = prepoziție; *trei* = numeral; *săptămâni* = substantiv; *i-* = pronume; *au ieșit* = verb; *niște pui* = articol nehotărât + substantiv; *drăguți* = adjectiv; *nu* = semiadverb; *goi* = adjectiv; *ca* = prepoziție; *puii* = substantiv; *de* = prepoziție; *vrabie* = substantiv.

c) *odată* = adverb; *ieșind* = verb; *de la* = prepoziție; *școală* = substantiv; *apucasem* = verb; *drumul* = substantiv; *spre* = prepoziție; *casă* = substantiv.

d) *peste* = prepoziție; *câmpie* = substantiv; *și* = conjuncție; *peste* = prepoziție; *râu* = substantiv; *se așternu* = verb; *apoi* = adverb; *liniștea* = substantiv; *dimineții* = substantiv; *de* = prepoziție; *august* = substantiv.

2. a) *buturuga* = subiect; *mică* = atribut; *răstoarnă* = predicat verbal; *carul* = complement direct; *mare* = atribut.

b) *după... săptămâni* = circumstanțial de timp; *trei* = atribut; *i-* = complement indirect; *au ieșit* = predicat verbal; *niște pui* = subiect; *drăguți* = atribut; *nu goi* = atribut; *ca puii* = circumstanțial de mod; *de vrabie* = atribut prepozițional.

c) *odată* = circumstanțial de timp; *ieșind* = circumstanțial de timp; *de la școală* = circumstanțial de loc; *apucasem* = predicat verbal; *drumul* = complement direct; *spre casă* = circumstanțial de loc.

d) *peste câmpie* = circumstanțial de loc; *peste râu* = circumstanțial de loc; *se așternu* = predicat verbal; *apoi* = circumstanțial de timp; *liniștea* = subiect; *dimineții* = atribut; *de august* = atribut prepozițional.

3. a) Puii prepeliței beau picături de rouă de pe firele de iarbă.

b) Copiii silitori obțin note bune.

4. a) *puii* = subiect exprimat prin substantiv; *prepeliței* = atribut exprimat prin substantiv; *beau* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ; *picături* = complement direct exprimat

prin substantiv; *de rouă* = atribut exprimat prin substantiv precedat de prepoziția simplă „de”; *de pe firele* = circumstanțial de loc exprimat prin substantiv; *de iarbă* = atribut exprimat prin substantiv precedat de prepoziția simplă „de”.

b) *copiii* = subiect exprimat prin substantiv; *silitori* = atribut exprimat prin adjectiv; *obțin* = predicat verbal exprimat prin verb; *note* = complement direct exprimat prin substantiv; *bune* = atribut exprimat prin adjectiv.

5. **a)** = propoziție; **b)** = frază; **c)** = frază; **d)** = propoziție.

6. Fraza **b)** conține două propoziții; fraza **c)** conține trei propoziții.

7. Prima frază are ambele propoziții principale; a doua frază conține o propoziție principală și două propoziții secundare (subordonate).

3.2. MORFOLOGIA

3.2.1. VERBUL

A. Definiție

Verbul este partea de vorbire flexibilă care exprimă acțiunea, existența, starea, trebuința, necesitatea sau dorința: *a merge, a scrie, a se găsi, a exista, a sta, a dormi, a trebui, a vrea* etc. Verbul se conjugă, schimbându-și forma după construcție, mod, timp, persoană și număr.

B. Clasificare

I. După înțeles și predicativitate:

1. *verbe predicative* (au înțeles de sine stătător și formează singure predicat verbal):

→ Elevul *citește* poezia.

2. *verbe nepredicative* (nu au înțeles de sine stătător și nu formează singure predicat):

a) *verbe copulative* (nu au înțeles de sine stătător și intră în alcătuirea unui predicat nominal sau a altei părți de propoziție împreună cu un nume predicativ).

- Verbele copulative prin excelență sunt **a fi** și **a deveni**. În uz, verbul **a fi** este de cele mai multe ori copulativ, iar **a deveni** este doar copulativ [cu excepția utilizării lui în limbaj filosofic, unde, ca termen de specialitate, este predicativ: În lume, totul devine. (cu sensul de *a se transforma, a se preface*)]

- Celelalte verbe copulative sunt provenite din verbe predicative. Verbele **a ajunge** **a ieși**, **a se face** sunt sinonime cu **a deveni**. Verbele **a ajunge** și **a ieși** sunt predicative când sunt determinate de circumstanțiale (*Eric nu ajunge* niciodată la timp. Alissa **a ieșit** afară.) și verbul **a face** este predicativ când are complement direct (*Mama face* clătite.). Verbul **a rămâne** este predicativ când este determinat de un circumstanțial (*Maria rămâne* în clasă.), iar **a însemna** este predicativ când are sensul de **a nota** (*Alex însemnează* exercițiul.; se poate observa că în această situație se schimbă și forma de indicativ prezent, persoana a III-a, singular). Verbul **a părea**

este copulativ când acțiunea este făcută de o persoană (Tudor *pare inteligent.*) și predicativ când acțiunea nu este făcută de o persoană (*Pare* că va ploua. Se *părea* că a înțeles.)

- Clasa verbelor copulative este însă mai largă, putând fi incluse în aceasta și alte verbe, atunci când apar cu anumite sensuri, precum: *a veni* (Ștefan îi *vine unchi.*), *a se chema* (El *se cheamă Marinescu.*), *a se numi* (El *se numește Andrei.*), *a se prinde* (Ei *se prind tovarăși.*), *a se ține* (Ei *se țin veri.*).

Aceste verbe aparțin în majoritate limbajului colocvial și în contextele în care au valoare copulativă pot fi înlocuite cu verbul *a fi*.

- Verbul *a fi* este predicativ când:

» arată existența și este determinat de un circumstanțial de loc, frecvent fiind sinonim cu *a exista*, *a se afla*, *a se găsi*, *a proveni*, *a merge* etc.:

→ În apele poluate *nu sunt* pești.

→ Când *eram* la Școala „Oltea Doamna”, mă simțeam foarte bine.

→ Ea *este* din Oradea.

→ În concediu, am fost la bunici.

» arată o derulare în timp a acțiunii și este determinat frecvent de un circumstanțial de timp, fiind sinonim cu *a se întâmpla*, *a se produce*, *a se desfășura*, *a dura* etc.:

→ Evenimentul *a fost* ieri.

→ În basme, nunțile *erau* trei zile.

→ Summitul *va fi* peste două săptămâni.

» arată prețul, valoarea și este determinat de un circumstanțial de mod (de fapt, de un circumstanțial cantitativ, pe care gramaticile tradiționale îl includ în categoria circumstanțialului de mod fiind sinonim cu *a costa*, *a valora* etc.:

→ Pâinea *este* cinci lei.

Verbele predicative care pot deveni copulative pot intra și în componența unor locuțiuni verbale: *a ajunge la sapă de lemn*, *a-și ieși din sărite*, *a se face de rușine*, *a rămâne pe drumuri*, *a-i părea bine* etc.

Așadar, verbele copulative sunt:

- *a fi* – când nu are sensurile de *a exista*, *a se afla*, *a se găsi*, *a trăi*, *a trece*, *a se duce*, *a trebui*, *a se întâmpla*, *a fi necesar*, *a proveni*, *a merge*, *a se desfășura*, *a dura*, *a costa*, *a valora* etc.:

→ Mihai *este* silitor.

- *a deveni* – este întotdeauna verb copulativ (cu o excepție):

→ Fratele meu *a devenit* profesor.

- *a ieși*
  - *a ajunge*
  - *a se face*
- } – când sunt sinonime cu/se înlocuiesc cu *a deveni*;

- *a se preface* – când nu are sensul de *a (se) transforma*:

→ El *a ieșit* doctor.

→ El s-a făcut *cercetător*.

→ Tu ai ajuns *ofițer*.

→ El se *prefăcea* *bolnav*.

- *a însemna* – când nu se poate înlocui cu *a face un semn*, *a marca printr-un semn*, *a nota*:

→ A învâța înseamnă *a munci*. (cu sensul de „a fi totuna cu”)

- **a părea** – când este personal și prezintă caracteristica subiectului ca aparentă sau impersonal, în expresii verbale impersonale:
  - Ea părea *bolnavă*.
  - Pare *mai simplu* să mergi acolo.
- **a rămâne** – când arată că subiectul a rămas sau va rămâne cu aceeași caracteristică și nu are sensul de „a sta într-un loc”:
  - El a rămas *neschimbat*.
- **a se naște** – când nu are înțelesul de „a căpăta viață”, „a veni pe lume”:
  - Românul s-a născut *poet*. („a fi prin origine”, „a fi prin naștere”)

Mai există și *alte verbe copulative*: *a se chema*, *a se numi*, *a veni*, *a se prinde*, *a se ține*, etc.

Verbele copulative (cu excepția lui *a deveni*) pot fi și predicative atunci când au înțeles de sine stătător (au sens de bază):

→ El <i>este</i> în clasă.	→ El <i>a însemnat</i> locul accidentului.
→ Tu <i>ai ieșit</i> din casă.	→ I <i>se părea</i> că nimic nu s-a schimbat.
→ El <i>a ajuns</i> la școală.	→ Maria <i>a rămas</i> acasă.
→ Acolo <i>s-a făcut</i> o casă.	→ Mihai Eminescu <i>s-a născut</i> în anul 1850.
→ Pământul <i>se va preface</i> în zgură.	

b) verbe auxiliare sau *ajutătoare* (nu au înțeles de sine stătător și intră în alcătuirea unor forme verbale compuse – moduri, timpuri, construcția pasivă: *a fi* (când intră în alcătuirea modurilor și a timpurilor indicativ viitor anterior, conjunctiv perfect, condițional-optativ perfect, prezumtiv prezent și perfect, infinitiv perfect, toate formele construcției pasive), *a avea* (când intră în alcătuirea modurilor și a timpurilor indicativ perfect compus și viitor popular, condițional-optativ prezent și perfect) și *a vrea* (când intră în alcătuirea modurilor și a timpurilor indicativ viitor și viitor anterior, prezumtiv prezent și perfect); aceste verbe nu se analizează separat.

Verbele auxiliare pot fi predicative atunci când au înțeles de sine stătător:

- Acolo *sunt* munți înalți. (predicativ: „a se afla”, „a exista”)
- Să *fi* mers și tu acolo. (auxiliar, în alcătuirea conjunctivului perfect)
- Eu *am* o carte. (predicativ: „a poseda”)
- Eu *am* citit cartea. (auxiliar, în alcătuirea indicativului perfect compus)
- „Eu nu *voi* ca să mă laud...” (M. Eminescu, *Scrisoarea III*) (predicativ: „a dori”)
- Eu *voi* merge acolo. (auxiliar, în alcătuirea indicativului viitor)

II. După formele personale:

1. verbe personale (când au forme pentru toate persoanele): *a scrie* (*scriu*, *scrii*, *scrie* etc.), *a învăța* (*învăț*, *înveți*, *învață* etc.) *a merge* etc.;

2. verbe impersonale (ca înțeles, acțiunea lor nu poate fi atribuită unei persoane, iar ca formă sunt unipersonale, având numai persoana a III-a singular):

a) impersonale fără subiect, atunci când se referă la fenomene atmosferice: *a tuna*, *a fulgera*, *a ploua*, *a se însera*, *a burnița* etc.;

b) impersonale cu subiect nonpersonal sau urmate de o subiectivă: *a trebui* (uneori este și verb personal), *a urma*, *a se întâmpla*, *a se cuveni*, *a se părea*, *a se cădea*, *a*-(i) *fi sortit*, *a*-(i) *fi scris* etc.

- Verbele care se referă la acțiuni pe care nu le fac anumite persoane, ci ființele necuvântătoare, sunt unipersonale: *latră, găgâie, cotcodăcește* etc. Aceste verbe au și persoana a III-a plural și nu trebuie confundate cu verbele impersonale prin conținutul lor.
- Impersonale ca înțeles și unipersonale ca formă sunt și verbele copulative *a fi* și *a (se) părea*, când intră în alcătuirea unei expresii verbale impersonale: *este bine, este greu, este cu neputință, este lesne, (se) pare (mai) simplu, pare de necrezut* etc.
- *Expresiile verbale impersonale* sunt construcții alcătuite dintr-un verb copulativ, impersonal și intransitiv (din verbele *a fi, a (se) părea*) și un adverb sau o locuțiune adverbială: *este ușor, este adevărat, este necesar, este de mirare, pare cu neputință* etc., un verb la supin: *este de ajuns, e de înțeles* etc. ori un substantiv care nu mai flexionează: *e o nenorocire, e păcat* etc.
- Expresiile verbale impersonale nu trebuie confundate cu structurile de tipul (*mi-)* *teamă, (mi-)e sete, (mi-)e foame, (mi-)e frig, e dimineată, e toamnă*, în care verbul *a fi* este predicativ unipersonal, iar substantivele care îi urmează au funcție sintactică de subiect. Aceste substantive se referă la stări sufletești sau fiziologice ori la anumite perioade.
- Pot deveni impersonale și unele verbe predicative personale prin adăugarea unei forme neaccentuate a pronumelui personal – *a(-i) ajunge, a(-i) veni, a(-i) rămâne* etc.:
→ *Îți ajunge¹/(cât) ai învățat.²*

Așadar, se deduce că verbul **a fi** are următoarele valori:

1. **predicativ:**

- personal („se află”, „se găsește”, „există”, „trăiește” etc.):
→ Cartea *este* pe masă.
- impersonal („a trebui”, „a se întâmpla”, „a fi necesar”):
→ Dacă *va fi* să pleci, anunță-mă și pe mine.

2. **copulativ:**

- personal:
→ El *este* un copil ascultător.
- impersonal (în expresii verbale impersonale):
→ *Este* ușor să ajungi până acolo.

3. **auxiliar** (în alcătuirea unor moduri și timpuri compuse și a tuturor formelor construcției pasive):

- indicativ viitor anterior: *voi fi venit*;
- conjunctiv perfect: *să fi venit*;
- condițional-optativ perfect: *aș fi venit*;
- prezumtiv prezent și perfect: *va fi învățând; va fi învățat*;
- infinitiv perfect: *a fi venit*;
- construcția pasivă: *este chemat*.

III. După tranzitivitate:

1. **verbe tranzitive** (care au sau pot avea complement direct): *a zice, a spune, a scrie* etc.; unele **verbe** au dublă tranzitivitate: *a învăța* (ceva, pe cineva), *a ruga* (ceva, pe cineva) etc.

2. verbe intransitive (care nu au sau nu pot avea complement direct): *a se teme, a se grăbi, a se însenina* etc.

În funcție de context, unele verbe intransitive sunt folosite și ca tranzitive, și invers:

→ *Aleargă* prin curte. (intransitiv) → *Îl ține* de mână. (tranzitiv)

→ *L-a alergat* toată curtea. (tranzitiv) → *Nu ține* să-l cunoască. (intransitiv)

Deși tranzitivitatea se stabilește în funcție de context, există *anumite categorii de verbe intransitive*:

a) verbele copulative;	b) verbele impersonale;
c) verbele de mișcare și cele care exprimă starea;	d) verbele la construcția pasivă;
e) verbele de la construcția cu pronume reflexiv (majoritatea).	

IV. După flexiune:

1. verbe regulate (nu își schimbă rădăcina în timpul flexiunii, putând avea însă alternanțe fonetice);

2. verbe neregulate (își schimbă rădăcina în timpul flexiunii): *a avea, a fi, a vrea, a da, a lua, a bea, a mânca, a sta, a usca, a (se) la* (apud GA1, I, p. 238).

3. verbe defective (verbe cărora le lipsesc anumite categorii gramaticale – număr, persoană, timp, mod – și nu au flexiune completă): verbe unipersonale, *a răsună, a erupe, a rugini, a discerne, a zăcea* etc.

V. După alcătuire:

1. verbe simple: *a învăța, a scrie, a citi, a merge* etc.

2. verbe compuse: *a binecuvânta, a binevoi* (compuse cu adverbul *bine*); *a (se) autoapăra, a telegîhida* (compuse cu elemente de compunere).

C. Conjugarea verbelor se stabilește după forma lor de infinitiv prezent:

- **conjugarea I** – verbele terminate în **-a**: *a cânta, a ara, a mânca* etc.
- **conjugarea a II-a** – verbele terminate în **-ea**: *a avea, a cădea, a plăcea, a șede* etc.
- **conjugarea a III-a** – verbele terminate în **-e**: *a merge, a scrie, a se teme* etc.
- **conjugarea a IV-a** – verbele terminate în **-i și -î**: *a citi, a sosi, a veni, a coborî, a hotărî*, etc. (conform DOOM 3 există 4 conjugări).

D. Flexiunea verbului cuprinde următoarele categorii gramaticale: *construcții (active, pasive, impersonale, cu pronume reflexive), modul, timpul, persoana și numărul*.

I. Construcția verbală este forma pe care o ia verbul pentru a exprima raportul dintre acțiune și subiect.

1. Construcție activă – acțiunea este făcută de subiectul gramatical și se răsfîrînge sau nu, direct sau indirect, asupra altui obiect: *a citi, a scrie, a învăța, a merge* etc.

2. Construcție pasivă – acțiunea este suferită de subiectul gramatical și este făcută de altcineva (de un agent al acțiunii cu funcție sintactică de complement de agent și subiect logic al propoziției):

→ Cartea *este citită* de Ionel.

Se formează cu ajutorul verbului auxiliar *a fi* și participiul verbului de conjugat. Verbul auxiliar își schimbă forma după mod, timp, persoană și număr, iar verbul de conjugat, după gen și număr:

→ El (ea) *este chemat (chemată)* de cineva.

→ Ei (ele) *să fie chemați (chemate)* de cineva.

3. Construcție cu pronume reflexiv – acțiunea este săvârșită de subiectul gramatical care participă intens la acțiunea pe care o face și ale cărei consecințe le suportă în favoarea propriului interes; verbele la această construcție verbală sunt însoțite de pronume reflexive (forme accentuate și clitice/neaccentuate) în cazurile A și D: *a se teme, a se gândi, a-și uita, a-și închipui* etc.

Toate verbele însoțite de pronume reflexive sunt construcții cu pronume reflexiv. Când pronumele reflexive de pe lângă aceste verbe au funcție sintactică proprie, verbele intră în următoarea categorie:

- a) **verbele pronominale obiective** (subiectul face acțiunea și tot el o suportă sau e făcută de subiect în favoarea lui): *a se îmbrăca, a se spăla, a-și croi* etc.;
  - b) **verbele pronominale reciproce** (acțiunea este făcută simultan de două sau mai multe subiecte, fiecare dintre ele suferind efectele acțiunii făcute de celălalt (celelalte), sau este atribuită de unul dintre subiecte, subiectului (subiectelor) opus(e)): *a se iubi, a se revedea, a-și spune* etc.;
  - c) **verbele pronominale posesive** (subiectul este posesorul obiectului verbului): *a-și lua, a-și da, a-și pune* etc.
  - d) **verbele pronominale participative** (subiectul participă la acțiune în interes propriu): *își cumpără ceva, își aduce ceva* etc.;
  - e) **verbele pronominale factitive** (subiectul face ca acțiunea să se desfășoare): *se tunde, se operează* etc.
- **Verbele reflexive propriu-zise** se împart în următoarele categorii:
    - a) **reflexive dinamice**: *a se abține, a se aciua, a se acomoda, a se supăra, a se zbate* etc.;
    - b) **reflexive impersonale**: *se zice, se spune, se crede, se întâmplă, se înserează, se pare* etc.;
    - c) **reflexive cu înțeles pasiv**: *a se introduce, a se închide, a se deschide* etc.
    - d) **reflexive eventive**: *a se îngroșa, a se îngălbeni, a se îmbogăți* etc.

4. Construcții impersonale – sunt organizate în jurul unor verbe care au în comun trăsătura absenței unui subiect sau a absenței unui subiect care denumește o persoană.

Există verbe și construcții verbale care sunt întotdeauna impersonale și verbe și construcții verbale care devin impersonale în funcție de context.

a) **verbe și construcții verbale întotdeauna impersonale** pot fi:

□ fără subiect

→ când exprimă fenomene ale naturii: *tună, plouă, burnițează, se înserează, se înnoptează*;

→ când referirea la o persoană se face printr-un complement direct (*Mă doare în gât.*) sau printr-un complement indirect (*Îmi pasă de colegii mei.*);

→ când se referă la denumirea unei persoane: *Mă cheamă Matei.*

- așezarea în pagină;
- corectitudinea și claritatea exprimării;
- proprietatea termenilor;
- expresivitatea și varietatea vocabularului
- încadrarea în numărul de cuvinte indicat.

3.3. SINTAXA

3.3.1. ORGANIZAREA ENUNȚULUI ȘI A PROPOZIȚIEI

Enunțul este o structură lingvistică prin care se realizează o comunicare.

După structură, enunțurile pot fi **simple** (propoziția) și **complexe** (frază).

I. Propoziția este **un enunț simplu** organizat, în mod tipic, în jurul unui singur predicat exprimat sau neexprimat.

II. Fraza este un **enunț complex** care conține cel puțin două predicat.

A. CLASIFICAREA PROPOZIȚIILOR

I. După alcătuire sau structură:

a) **simple** (au în alcătuire numai părți principale de propoziție):

→ *El scrie.*

→ *Învățăm.*

→ *Mihai, Ioana, Viorel și Gigel sunt harnici și disciplinați.*

b) **dezvoltate** (au în alcătuire și părți secundare de propoziție).

→ *El scrie tema.*

→ *Învățăm lecția.*

→ — *Când pleci?^{1/}*

— *Mâine.^{2/}*

c) **propoziții bimembre** (au în structură ambele părți principale, chiar dacă una dintre ele este subînțeleasă):

→ *El scrie.*

→ *Copiii se îndreptau grăbiți spre școală.*

→ *Scriem.*

→ *Mergem la școală.*

d) **propoziții monomembre** (în structura lor nu există decât o singură parte principală de propoziție, fără ca partea cealaltă să poată fi presupusă, subînțeleasă):

→ *Se înserase bine.*

→ *E bine așa.*

II. După aspectul predicatului sau după forma acestuia:

a) **enunțuri afirmative** sau **pozitive** (acțiunea se îndeplinește și se confirmă, se adevărește sau se aprobă ceva ori se exprimă un consimțământ):

→ *Am fost acolo.*

→ *Mergem la școală.*

b) **enunțuri negative** (acțiunea nu se îndeplinește, iar predicatul sau verbul copulativ sunt negate, de obicei, prin adverbul de negație *nu*):

→ *El nu merge la școală.*

• Când este negată o altă parte de propoziție, propoziția este afirmativă:

→ *Nu el a spart geamul.*

În această situație este negat subiectul *el*.

• Dacă predicatul unei propoziții este identic cu cel anterior, atunci propoziția negativă se poate realiza numai prin marca de negație *nu*:

→ *El a recunoscut,¹/însă tu nu.²*

• Negația predicatului poate fi întărită prin adverbele *nici, ba, deloc, defel, niciodată, nicum, nicăieri* sau prin pronumele negativ *niciunul, nimeni, nimic*.

→ *N-am văzut pe nimeni. Nu citește deloc.*

• Negația poate fi întărită prin structuri nominale sau adverbiale: *niciun strop, nici urmă de, niciun pic, câtuși de puțin, în niciun caz*.

→ *Nu era niciun pic de zahăr în ceașcă.*

Negația este de două feluri:

– **propozițională** (când este negat predicatul): *El nu vine azi la școală.*

– **de constituent** (când este negată o altă parte de propoziție): *A cumpărat cărți, nu caiete.*

• în această situație a negației de constituent, propoziția este afirmativă;

• în propoziție, *negația de constituent se poate realiza* și prin:

□ prefixul negativ neașezat la adjective și la verbe, altele decât cele care formează predicatul:

→ *Este nepermis să încalci legea. Nerespectând legile, vei fi pedepsit.*

□ alte prefixe negative precum *in-, i-, non-* (*insuportabil, ilegal, nonliterar*);

□ prepoziția *fără*, echivalentul negativ al prepoziției *cu*: *Beau cafea fără lapte.*

□ grupul de cuvinte *în afară de*: *Au venit toți, în afară de el.*

– **negația expletivă** (deși predicatul este precedat de *nu*, propoziția nu este negativă):

→ *Mă tem să nu plece.* (= că va pleca)

→ *Câte nu ne-a povestit la întoarcere!* (= a povestit multe)

B. CLASIFICAREA ENUNȚURILOR

Ele se clasifică după mai multe criterii:

I. După alcătuire sau structură:

a) **nestructurate sau neanalizabile** (nu pot fi studiate din punctul de vedere al organizării lor sintactice, fiind alcătuite din adverbe de afirmație sau de negație, interjecții sau substantive în vocativ):

→ *Sigur că da.*

→ *Ah! zise unul.*

→ — *Ioane!*

Sunt considerate *enunțuri eliptice* întrucât este omis verbul cu funcție de predicat care poate fi recuperat semantic:

→ (Faceți) *Liniște!* (Vino) *Repede!* (Stați) *Drepti! Jos!*

- b) **structurate sau analizabile** (li se pot distinge părțile componente din punctul de vedere al funcției sintactice):
→ *Frunzele copacilor foșnesc.*

II. După scopul comunicării:

1. enunțuri **asertive** sau **declarative** (oferă o informație sau exprimă implicări emoționale, adevăruri generale; pot fi considerate adevărate sau false; sunt marcate în scris prin punct, eventual punct și virgulă):

→ *Ieri a fost foarte cald. Este vreme frumoasă; voi merge la strand.*

- a) enunțuri **propriu-zise** (exprimă certitudinea, prezintă acțiunea ca reală; au predicatul exprimat printr-un verb la modul indicativ sau, mai rar, la conjunctiv):

→ *A fost la școală.*

→ *Vorbește perfect engleza, fără să fie englez.*

- b) enunțuri **optative** (exprimă o dorință și au predicatul exprimat printr-un verb la condițional-optativ sau la conjunctiv cu valoare optativă):

→ *Aș merge în excursie.*

→ *Să am eu vârsta voastră...*

- c) enunțuri **potențiale** (exprimă posibilitatea realizării unei acțiuni și au predicatul exprimat prin verb la condițional-optativ, conjunctiv sau indicativ imperfect ori viitor):

→ *Te-ai potrivi cu mine.*

→ *Am venit să luăm caietul.*

→ *Dacă învăța, trecea clasa.*

- d) enunțuri **dubitative** (exprimă o îndoială, o nehotărâre, o nesiguranță ori o bănuială și au predicatul exprimat printr-un verb la modul prezumtiv prezent, conjunctiv și, mai rar, prezumtiv perfect):

→ *Or fi crezut oamenii că ajung la timp.*

→ *Nu era prea în vârstă... să fi avut vreo patruzeci de ani.*

→ *Și ce va fi zis femeia, ce nu va fi zis, nu știm.*

În funcție de **scopul pragmatic al comunicării**, o **structură asertivă** poate fi utilizată:

– **interogativ:** *Ești foarte inteligentă. (Ai rezolvat toate problemele dificile?)*

– **exclamativ:** *Acest tablou îmi place mult. (Ce mult îmi place acest tablou!)*

– **imperativ:** *Înțelege că trebuie să mănânci tot. (Mănâncă tot!)*

2. enunțuri **interogative** (cer o informație prin adresarea unei întrebări, au o intonație specifică și sunt marcate în scris prin semnul întrebării, pot conține mărci interogative: *oare, cumva*; nu pot fi calificate ca adevărate au false):

- a) enunțuri interogative **propriu-zise** (ca și în situația celor asertive):

→ *Unde ai fost?/L-ai auzit?/Auzitu-l-ai?*

- b) propoziții interogative **optative** (în aceleași condiții ca și cele asertive):

→ *Ai merge la film?*

- c) enunțuri interogative **potențiale** (ca și în situația celor asertive):

→ *Ce să mă fac, am pierdut totul.*

- d) enunțuri interogative **dubitative** (ca și în situația celor asertive):

→ *Vei fi auzit ceva în acest sens?*

La rândul lor, **enunțurile interogative** se clasifică și în funcție de **alte criterii**.

• În funcție de **tipul de răspuns așteptat**:

- a) totale** – privesc predicatul și cer un răspuns prin *da*, *nu* sau *ba da*, *ba nu* (atunci când au forma negativă):
 → *Ai învățat?/Da./Nu.*
 → *Nu vrei la mare?/Ba da.*
 – au intonație ascendentă:
 → *Mai bate vântul?*

În cadrul acestui tip de enunț, unul dintre cuvinte poartă „emfaza interogativă”, adică este accentuat, ceea ce înseamnă că un simplu răspuns de tipul *Da/Nu* este insuficient și este nevoie de precizări suplimentare prin reluarea unității emfazate/accentuate:

→ *Vrei să mergem luni la un film? Da, vreau să mergem/Nu, nu vreau să mergem.*

- b) parțiale** – cer identificarea unui complement al enunțului: subiect, nume predicative, atribut, complement;
 – conțin cuvinte interogative, așezate pe prima poziție din propoziție: *cine? ce? unde? cum? când?* etc;
 – răspunsurile pot fi propoziții întregi sau eliptice:
 → *Cine a luat nota cea mai mare? Mihai a luat-o. sau Mihai.*
 – au intonație descendentă:
 → *Ce fel de prieteni ai?*
- c) alternative** – solicită o alegere între două sau mai multe variante marcate prin cuvintele de legătură *sau*, *ori*;
 – răspunsul presupune repetarea variantei alese:
 → *Mergi sau mai rămâi?/Merg.*
 – au intonație ascendent-descendentă:
 → *Rămâi ori pleci?*

• În funcție de **tipul de vorbire** căreia îi aparțin, enunțurile interogative **se mai clasifică** în:

- a) enunțuri interogative directe** (întrebarea este adresată direct interlocutorului, fără să depindă de un verb de declarație sau cu sens de informare:
 → *Tu ai învățat?*
- b) enunțuri interogative indirecte** (vorbitorul reproduce o întrebare)
 – interogativele totale și cele alternative, ca indirecte, sunt introduse printr-un verb de declarație (*verba dicendi*: a întreba, a striga, a amenința, a porunci etc.) urmat de conjuncția *dacă*:
 → *Te-am întrebat dacă ai învățat poezia.*
 – interogativele parțiale, ca indirecte, sunt introduse prin verbul *a întreba* și sinonimele sale și păstrează cuvintele interogative care devin relativ-interogative:
 → *M-a întrebat cine a luat nota cea mai mare/ce cadou am cumpărat/unde am fost.*

Când sunt transpuse în vorbirea indirectă, propozițiile interogative devin subordonate unor propoziții asertive, așadar întregul enunț rezultat este asertiv. Pe lângă verbele de declarative mai apar și conjuncțiile *dacă*, *să*.

Enunțurile interogative folosite ca **acte de vorbire de tipul „nonîntrebare”** pot avea diferite **înțelesuri**:

a) ofertă/sugestie:

→ *Să te ajut? Să răspund eu?*

b) retorice (prin ele nu se așteaptă un răspuns, presupunând răspunsul ca o constatare, ca un adevăr incontestabil):

→ *Dar cui i-ar fi trecut prin gând? Crezi că au venit?* („Nu au venit”)

Mai mult, în funcție de **scopul pragmatic al comunicării**, construcțiile **interogative retorice** pot fi:

– **assertive:** *Cine ți-a permis să intri?* (Nu ți-a permis nimeni să intri.)

– **exclamative:** *Chiar ai ajuns la timp?* (Ai ajuns la timp!)

– **imperative:** *Vrei să aduci ceaiul?* (Adu ceaiul!)

c) de reproș:

→ *Ți-am zis să nu te joci cu ei? Nu trebuia să fii aici la ora 10 fix?*

d) de respingere/rejective (exprimă dezacordul locutorului):

→ *Numai eu am luat nota 10 la test. Cum numai tu?* („Nu e adevărat că numai tu ai luat nota 10 la test.”)

e) de amenințare:

→ *Mai pupi tu înghețată?* („Nu mai pupi tu înghețată de la mine...”)

Enunțurile interogative folosite ca **acte de vorbire expresive** sugerează **sentimentele, stările locutorului**:

→ *Ce naiba are aspiratorul de nu funcționează?* (nemulțumirea, enervarea)

→ *Ce ți-a mai venit tocmai acum?* (mirarea)

→ *Ce te uiți așa la mine?* (indignarea)

Enunțurile interogative convenționalizate au semnificații fixe, sunt golite de conținut:

→ *Ți-am spus eu? Ai văzut?* (formule care întăresc ideea că locutorul a avut dreptate)

→ *Ce mai faci?* (formulă de salut, introduce o conversație)

3. enunțuri imperative (exprimă o poruncă, un ordin, un îndemn, un sfat, o rugămintă și au predicatul exprimat prin verb la imperativ sau la conjunctiv cu valoare imperativă ori printr-o interjecție cu aceeași valoare, nu pot fi considerate adevărate sau false și sunt marcate grafic prin semnul exclamării):

→ *Veniți cu noi! Să mergi acolo! Nu este voie acolo!*

– unele sunt **eliptice de verb** sau sunt **interjecționale**:

→ *Frumos comportament! La joacă, băieți! Hai acasă!*

– pot fi construite și cu **forme verbale nepersonale**:

→ *A nu se călca florile! A se agita înainte de consum!* (infinitiv)

→ *De căutat până luni!* (supin)

O **construcție imperativă** poate avea **scop exclamativ**: *Spune de ce ai întârziat!* (De ce ai întârziat?)

4. enunțuri exclamative sau afective (când vorbitorul exprimă odată cu informația și o stare afectivă – un sentiment, o evaluare personală; au o intonație specifică și sunt

marcate în scris prin semnul exclamării; intonația este descendentă, cu un vârf de emfază pe adjectivul sau adverbul evaluativ: *ce, cât, cum etc.*):

→ *Ce frumos este afară!*

→ *Ai fost și tu acolo?!*

– conțin adesea interjecții, elemente de natură adjectivală sau adverbială care exprimă afectivitatea (*ce, ce de, cât, cât de, cu; semiadverbul mai; așa de, atât de, astfel de*):

→ *Ah, ce foame mi-a fost! Ce notă mare ai luat! Cât de bine arăți! Bine mai scrie!*

Așa e de bun! Că ieftin mai este!

O **construcție exclamativă** poate avea **scop imperativ**: *Ce bine ar fi dacă ai tăcea!* (Taci!)

5. enunțuri optative (GBLR p. 610)

– sunt construite din marca *de* sau *dacă* urmată de un verb care exprimă o dorință:

→ *De/Dac-ar veni odată!*

– din această categorie fac parte și enunțurile cu verb ce exprimă o dorință la persoana I, cele augurale (urările) și cele imprecative (blestemele):

→ *Aș merge la spectacol! Fir-ar să fie! Arză-l focul!*

III. După existența sau inexistența unui verb la un mod predicativ:

1. **enunțuri verbale** (au în structura lor un verb predicativ sau copulativ la un mod predicativ sau o interjecție echivalentă cu un verb predicativ):

→ *Ei învață.*

→ *Aceștia sunt elevi.*

→ *Hai acasă.*

2. **enunțuri nominale** (nu au în structura lor un verb la un mod predicativ; nu trebuie să se subînțelegă un verb de mișcare ori verbele *a fi* – predicativ ori copulativ –, *a exista, a se afla* exprimate mai înainte):

a) enunțuri nominale **calificative** (exprimă calitatea):

→ *Deșteaptă fată!*

b) enunțuri nominale **existențiale** (exprimă existența);

→ *Goe nicăieri!* (apud, GA1, II, p. 71)

C. CONSTRUCȚII INCIDENTE ÎN INTERIORUL ENUNȚULUI SIMPLU, DE TIP PROPOZIȚIE

• Construcțiile incidente redau o explicație suplimentară, un comentariu, în interiorul unei comunicări de bază de care nu este legată sintactic.

• Au topică liberă (pot apărea oriunde, în cadrul comunicării de bază) și au punctuație specifică (sunt izolate prin virgula/linii de pauză de restul enunțului).

• Construcția incidentă reprezintă o comunicare suplimentară inserată în interiorul unui enunț, de care nu este legată sintactic și care nu este esențială pentru înțelegerea mesajului.

• Construcțiile incidente pot fi:

– cuvinte:

→ *Vai, nu pot să cred!*

– grupuri de cuvinte:

→ *Colegul meu, cel mai bun elev, m-a ajutat să rezolv problema.*

Cuprins

Câteva precizări	5
Lista abrevierilor	7
Partea I. ELEMENTE DE FONETICĂ, ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE	9
1.1. Elemente de fonetică.....	9
1.1.1. Sunet. Literă. Alfabet. Corespondența dintre sunete și litere.....	9
1.1.2. Diftong. Triftong. Hiat	15
1.1.3. Fonetica și problemele de ortografie și de ortoepie	17
1.1.4. Silaba. Regulile despărțirii cuvintelor în silabe.....	26
1.1.5. Alternanțele fonetice. Accentul	30
1.1.6. Cacofonia	31
1.2. Semnele de punctuație și ortografice	32
1.2.1. Semnele de punctuație.....	32
1.2.2. Semnele ortografice.....	42
<i>Exerciții</i>	44
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	49
Partea a II-a. ELEMENTE DE VOCABULAR	59
2.1. Introducere.....	59
2.2. Componenta (structura) vocabularului limbii române	59
2.3. Cuvântul, unitatea de bază a vocabularului	67
2.4. Semantica. Sensul cuvintelor.....	67
2.5. Dinamica vocabularului. Evoluția semantică a cuvintelor	68
2.6. Clasificarea cuvintelor după numărul de sensuri	69
2.7. Clasificarea cuvintelor după formă și sens. Relații semantice între cuvinte.....	71
2.8. Mijloace (căi, procedee) de îmbogățire a vocabularului.....	75
2.9. Familia lexicală (de cuvinte)	89
2.10. Pleonasmul	90
<i>Exerciții</i>	91
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	104

Partea a III-a. GRAMATICA	147
3.1. Introducere.....	147
A. Definiție.....	147
B. Morfologia	147
C. Sintaxa	148
D. Legătura dintre cele două părți ale gramaticii.....	150
<i>Exerciții</i>	150
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	151
3.2. Morfologia	152
3.2.1. Verbul	152
A. Definiție.....	152
B. Clasificare	152
C. Conjugarea verbului	156
D. Flexiunea verbului	156
E. Funcții sintactice.....	164
F. Locuțiunile verbale.....	166
G. Ortografia și ortoepia verbului	167
<i>Exerciții</i>	172
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	173
3.2.2. Substantivul	181
A. Definiție.....	181
B. Clasificare	182
C. Categoriile gramaticale	184
D. Funcțiile sintactice. Posibilitățile combinatorii ale substantivului.....	197
E. Punctuația.....	200
F. Locuțiunile substantivale.....	200
G. Ortografie și ortoepie.....	201
3.2.3. Articolul	208
A. Definiție.....	208
B. Clasificare	208
C. Articolul hotărât propriu-zis.....	209
D. Articolul nehotărât.....	213

E. Articolul genitival	214
F. Articolul demonstrativ	215
<i>Exerciții</i>	216
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	218
3.2.4. Adjectivul	225
A. Definiție	225
B. Clasificarea adjectivelor	225
C. Flexiunea adjectivului	226
D. Gradele de comparație/de intensitate	226
E. Funcțiile sintactice	228
F. Locuțiunile adjectivale	228
G. Ortografia adjectivului	229
H. Flexiunea adjectivelor	230
<i>Exerciții</i>	231
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	233
3.2.5. Pronumele și adjectivele pronominale	238
A. Definiție	238
B. Clasificare	238
C. Pronumele personal (propriu-zis)	239
D. Pronumele personal de politețe (de reverență)	245
E. Pronumele reflexiv	248
F. Pronumele și adjectivul pronominal de întărire	251
G. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv	253
H. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ	258
I. Pronumele nehotărât	263
J. Pronumele și adjectivul pronominal interogativ	268
K. Pronumele și adjectivul pronominal relativ	272
L. Pronumele și adjectivul pronominal negativ	276
<i>Exerciții</i>	279
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	282
3.2.6. Numeralul	298
A. Definiție	298
B. Clasificare	298

C. Numeralul cardinal propriu-zis	298
D. Numeralul ordinal propriu-zis.....	304
<i>Exerciții</i>	307
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	309
3.2.7. Adverbul	314
A. Definiție.....	314
B. Clasificare	314
C. Gradele de comparație	316
D. Posibilitățile combinatorii ale adverbului	316
E. Locuțiunile adverbiale.....	317
F. Funcțiile sintactice ale adverbului și ale locuțiunii adverbiale.....	317
G. Ortografia adverbelor și a locuțiunilor adverbiale	320
<i>Exerciții</i>	322
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	323
3.2.8. Prepoziția	325
A. Definiție.....	325
B. Clasificare	325
C. Funcții sintactice	327
D. Locuțiunile prepoziționale	327
E. Ortografie și ortoepie	329
<i>Exerciții</i>	329
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	330
3.2.9. Conjunția.....	332
A. Definiție.....	332
B. Clasificare.....	333
C. Funcții sintactice	334
D. Locuțiunile conjuncționale	334
E. Punctuația.....	335
F. Ortografie și ortoepie.....	336
<i>Exerciții</i>	336
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	337
3.2.10. Interjecția.....	340
A. Definiție.....	340

B. Clasificare	340
C. Posibilitățile combinatorii ale interjecției	340
D. Funcții sintactice	341
E. Punctuația și ortografia.....	341
F. Situații speciale.....	342
<i>Exerciții</i>	343
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	343
3.3. Sintaxa.....	345
3.3.1. Organizarea enunțului și a propoziției	345
A. Clasificarea propozițiilor.....	345
B. Clasificarea enunțurilor.....	346
C. Construcțiile incidente în interiorul enunțului simplu de tip propoziție.....	350
3.3.2. Sintaxa propoziției	352
A. Definiție.....	352
B. Părțile de propoziție.....	352
C. Relații (raporturi) sintactice în propoziție	352
<i>Exerciții</i>	356
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	358
3.3.2.1. Predicatul.....	361
A. Definiție	361
B. Felurile predicatului.....	361
C. Predicatul verbal.....	362
D. Predicatul nominal	364
E. Topica	367
F. Punctuația.....	368
<i>Exerciții</i>	369
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	370
3.3.2.2. Subiectul	374
A. Definiție	374
B. Clasificare.....	375
C. Modalități de exprimare	376
D. Cazul subiectului	377

E. Situații speciale de exprimare a subiectului.....	378
F. Topica.....	378
G. Punctuația.....	379
3.3.2.3. Acordul predicatului cu subiectul.....	379
A. Definiție și clasificare.....	379
B. Acordul predicatului verbal cu un subiect simplu.....	380
C. Acordul predicatului verbal cu un subiect multiplu	381
D. Acordul verbului copulativ cu subiectul simplu și/sau multiplu.....	382
E. Acordul numelui predicativ exprimat prin adjectiv cu un subiect simplu	383
F. Acordul numelui predicativ exprimat prin adjectiv cu un subiect multiplu.....	383
G. Acordul numelui predicativ exprimat prin substantiv cu subiectul simplu sau multiplu.....	383
<i>Exerciții</i>	384
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	386
3.3.2.4. Atributul	388
A. Definiție	388
B. Clasificarea atributelor.....	388
C. Topica.....	391
D. Punctuația.....	391
3.3.2.5. Apoziția	392
<i>Exerciții</i>	393
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	395
3.3.2.6. Complementul.....	402
A. Definiție	402
B. Felurile complementelor	402
C. Complementul direct.....	402
D. Complementul indirect.....	406
E. Complementul prepozițional	409
F. Complementul indirect posesiv.....	412
G. Complementul de agent	414
3.3.2.7. Circumstanțialul	415

A. Definiție	415
B. Felurile circumstanțialului	416
C. Circumstanțialul de loc.....	416
D. Circumstanțialul de timp.....	419
E. Circumstanțialul de mod.....	422
F. Circumstanțialul de scop	425
G. Circumstanțialul condițional.....	426
H. Circumstanțialul concesiv	428
I. Circumstanțialul consecutiv.....	430
J. Circumstanțialul instrumental	431
K. Circumstanțialul sociativ.....	432
L. Circumstanțialul de relație.....	433
M. Circumstanțialul opozițional	434
N. Circumstanțialul cumulativ	436
O. Circumstanțialul de cauză.....	437
P. Circumstanțialul de excepție	439
<i>Exerciții</i>	441
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	446
3.3.2.8. Predicativul suplimentar	451
A. Definiție	451
B. Părțile de propoziție la care se referă	452
C. Modalități de realizare	452
D. Topica	453
E. Punctuația	453
<i>Exerciții</i>	453
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	453
3.3.3. Sintaxa frazei.....	454
A. Definiție.....	454
B. Felul propozițiilor din frază și relațiile dintre ele.....	454
C. Construcțiile incidente în frază	459
D. Construcțiile eliptice.....	460
<i>Exerciții</i>	461
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	462

3.3.3.1. Corespondența dintre părțile de propoziție și propozițiile subordonate	464
A. Legătura dintre cele două părți ale sintaxei	464
B. Corespondența dintre părțile de propoziție și propozițiile subordonate	464
C. Expansiunea și contragerea	465
<i>Exerciții</i>	466
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	467
3.3.3.2. Felul propozițiilor subordonate.....	469
A. Propoziția subordonată subiectivă (SB).....	469
B. Propoziția subordonată predicativă (PR)	471
C. Propoziția subordonată atributivă (AT).....	472
D. Propoziția subordonată apozitivă (AP)	473
E. Propoziția completivă directă (CD)	474
F. Propoziția completivă indirectă (CI)	476
G. Propoziția completivă prepozițională (CPrep)	477
H. Propoziția completivă de agent (CAG).....	478
I. Propoziția circumstanțială de loc (CL)	479
J. Propoziția circumstanțială de timp sau temporală (CT)....	481
K. Propoziția circumstanțială de mod sau modală (CM)	482
L. Propoziția circumstanțială de cauză sau causală (CZ).....	484
M. Propoziția circumstanțială de scop (CS).....	487
N. Construcțiile condiționale (CȚ).....	488
O. Construcțiile concesive (CV)	489
P. Propoziția circumstanțială consecutivă (CNS)	490
Q. Propoziția circumstanțială instrumentală (CInstr)	491
R. Propoziția circumstanțială sociativă (CSoc)	492
S. Propoziția circumstanțială de relație (CR).....	493
Ș. Propoziția circumstanțială opozițională (CO).....	494
T. Propoziția circumstanțială cumulativă (CC)	496
Ț. Propoziția circumstanțială de excepție (CE).....	497
U. Propoziția predicativă suplimentară (PRS).....	498

3.3.3.3. Etapele analizei unei fraze	499
<i>Exerciții</i>	501
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	503

Partea a IV-a. ELEMENTE DE STILISTICĂ 508

4.1. Limbă literară. Limbă populară. Limbă vorbită. Limbă scrisă.....	508
4.2. Variații ale sensului și ale formelor în timp	509
4.3. Registre stilistice	510
4.3.1. Registrul popular (limba populară)	510
4.3.2. Registrul regional	510
4.3.3. Jargonul	511
4.3.4. Argoul.....	511
4.3.5. Registrul arhaic	512
4.3.6. Neologismele.....	512
4.3.7. Limbajul tehnic	513
4.3.8. Limbajul științific	513
4.4. Unitățile frazeologice.....	514
4.5. Stilurile funcționale ale limbii.....	514
4.5.1. Stilul (limbajul) beletristic (sau al literaturii artistice).....	514
4.5.2. Stilul (limbajul) tehnico-științific.....	515
4.5.3. Stilul (limbajul) juridico-administrativ (oficial)	515
4.5.4. Stilul (limbajul) publicistic (gazetăresc)	515
4.6. Calitățile generale și particulare ale stilului.....	516
4.6.1. Claritatea	516
4.6.2. Proprietatea.....	516
4.6.3. Precizia	516
4.6.4. Corectitudinea.....	516
4.6.5. Puritatea	517
4.7. Anacolutul	517
A. Definiție.....	517
B. Modalități de manifestare.....	517

4.8. Tautologia	518
A. Definiție.....	518
B. Modalități de manifestare.....	518
4.9. Vorbirea directă și vorbirea indirectă	519
A. Vorbirea directă	519
B. Vorbirea indirectă.....	520
<i>Exerciții</i>	521
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	525
Partea a V-a. EXERCIȚII COMPLEXE	530
<i>Soluțiile exercițiilor</i>	532
Bibliografie.....	546